

Op zoek naar glasaal van Anguilla bicolor

Inspiratie bij de Zuidzee

Het management op het palingveredelingsbedrijf van Pak Sukar Samsudi (86) te Nagreg (Indonesië) vonden wij voor verbetering vatbaar (¹). Immers, de voederconversie (v.c.) van de 6000 kg geogste paling was ca. 6,0; dit moet lager kunnen, als men dit cijfer vergelijkt met de v.c. die op de Nederlandse palingkwekerijen gebruikelijk is: 1,2-1,4.

De belangrijkste aanbevelingen die wij Pak Sukar deden ter verbetering van de bedrijfsvoering van de palingkwekerij luiden:

- Kweek de paling op in een afgesloten, te controleren ruimte;
- Ga uit van glasaal, zoals men dit ook

op Nederlandse palingbedrijven heeft ingevoerd vanaf 1989;

- Bied de paling gespecialiseerd voer aan (met een vetgehalte dat overeenkomt met het gemiddelde vetgehalte van de te voeren dieren).

Riviermonding aan de zuidkust van Java (waar in december 2004 een tsunami verwoestend toesloeg, ca 600 mensen dood achterlatend).

De daad bij het woord gevoegd

Pak Sukar besloot punt 2 als eerste uit te werken: hij wilde alvast polshoogte nemen op de plaats waar glasaaltjes het zoete water op komen zwemmen. Normaal verricht men eerst een desk study naar wat hierover in de vakliteratuur bekend is. Maar, zo redeneerden wij, wat er uit zo'n desk study moge komen, het kan geen kwaad alvast polshoogte te nemen op de plaats waar de glasaal het zoete water op komt zwemmen. Dan moeten we immers klaar staan met vangnetten, teflon dozen en ijsblokjes (om de glasaaltjes op te vervoeren).

Hier toe trokken wij er met twee terreinwagens op uit.

In de voorste wagen reden Cees en Teni Baay, in de tweede wagen reed een voorzichtige chauffeur Pak Sukar Samsudi en ondergetekende. De chauffeur reed voorzichtig om de twee wat oudere heren in de terreinwagen te behoeden voor al te heftige schokken, want het terrein was bepaald wild te noemen.

Maar Cees Baay hield van flink gas geven, ook al ging dit met schokgeweld gepaard.

In drijfzand terechtgekomen

De weg naderde steeds dichterbij de zee, tot de terreinwagens aan enkele meters van de branding reden. Cees Baay had snel door dat hij hier extra gas moest geven; de banden van de terreinwagen oefenen dan minder druk uit op het drijfzand. Hij vloog over dat gedeelte van de weg. De tweede terreinwagen reed zo langzaam dat deze in het drijfzand bleef steken, ondanks extra gas geven.

Op dat moment was ik net met Pak Sukar in gesprek hoe glasaal transformeert vanuit het stadium van leptocephalus (wilgenblad) tot glasaal, voordat het zich naar het zoete water begeeft.

Momenten van serendipiteit

Pak Sukar; 'Ik begrijp het nu. Ik heb net

Pak Sukar Samsudi met Teni en Cees Baay op het terrein te Tasik Malayu waar waar het palingbedrijf wordt gebouwd ('Suga makan ikan Sidat sehat')

op mijn bureau een (in het Indonesisch geschreven) artikel liggen over de gedaantewisseling en over het tijdstip waarop de glasaaltjes aan land verschijnen'. Hij greep naar zijn handphoned en vroeg zijn medewerker te Nagreg het betreffende artikel zo snel mogelijk per motorfiets te komen brengen.

De oorlogsveteraan repte hierbij met geen woord over het drijfzand waarin we waren terechtgekomen. Pak Sukar stapte uit de auto en liep in de richting waar hij de monding van de rivier vermoedde. Het ging immers om de toekomst van zijn palingbedrijf! Aan het strand lag een karkas van een dode zeeschildpad. Tijgers en panthers komen hier niet meer voor (al ca. honderd jaar). Van de oorspronkelijke fauna vindt men hier alleen nog herten (die nu – bij gebrek aan een predator – in grote getale hongerig langs de weg staan te bedelen) en zwarte en bruine makaken. En cobra's. Daar moet men wel rekening mee houden als men wil zitten, of zich ergens aan wil vastgrijpen.

Drijfzand is gevaarlijk als er geen houvast meer is om zich aan vast te klampen; door

het eigen lichaamsgewicht zinkt men steeds verder weg. Maar de plaatselijke jeugd kwam ons te hulp. Zij waren door Cees Baay gewaarschuwd, toen hij merkte dat de tweede auto hem niet meer volgde. En ondertussen bleef Pak Sukar onverstoort, in gedachten een antwoord gevend op de vraag hoe in Indonesië een moderne palingkwekerij kan worden opgezet.

De jeugd was gewend hier toeristen uit het drijfzand te 'redden': men groef met beide handen het zand rond de autobanden weg en legt voor en achter de banden bladeren van kokospalm en van de veel aan de Zuidkust voorkomende Pandanus, zodat deze grip op de weg konden krijgen. De terreinwagen kon zo – na fors gas geven – weer de weg vervolgen. Wij konden toen de plaats bekijken waar – zo veronderstellen wij - elk jaar glasaal van *A. bicolor* het zoete water binnenkomt maar kwamen toen snel tot de ontdekking dat de plaatselijke bevolking vanginstallaties had opgesteld om er visjes mee te vangen. 'Ikan teri' (met de klemtoon op de i) noemt men de visjes. Wij hoorden toen dat met 'ikan teri' alle transparante waterdijertjes wordt bedoeld die vanuit zee het zoete water komt opzwellen, allerlei soorten vis, inclusief glasaal. 'Ikan teri' wordt gefrituurd en als borrelhap genuttigd, vergelijkbaar met hoe in Spanje met glasaal wordt omgegaan.

Ook hier: beschermende maatregelen nodig

Nadat de medewerker het artikel per motorfiets uit Nagreg had gebracht, namen wij meteen kennis van de in het Indonesisch geschreven inhoud. Wij begrepen toen dat wij - om echte glasaal te zien - op een ander tijdstip terug moeten terugkeren. Met het publiceren van dit tijdstip wachten wij nog totdat ook in Indonesië een organisatie als in Europa de stichting DUPAN, beschermende maatregelen biedt voor *A. bicolor*. Hierover wordt in Jakarta al nagedacht, maar, was onze eerste bijgedachte: als in

Indonesië voor *A. bicolor* beschermende maatregelen worden ingevoerd, is het de vraag hoe deze worden nageleefd. De nationale sport is nu eenmaal de officieel ingestelde regels massaal en uit overtuiging te overtreden. Een toerist kan zich hiervan overtuigen door alleen te kijken naar de manier waarop een Indonesiër zich houdt aan officiële verkeersregels. Het woord 'vrijheid' (Ind.: 'merdeka') heeft hier een andere betekenis.

Beroep op een PUM-expert (2)

Pak Sukar: 'Als we aan glasaal kunnen komen, moeten we over een kweekruimte beschikken waarin deze gecontroleerd kan worden opgekweekt vanaf het glasaalstadium. We gaan deze opkweken volgens Nederlands management, ofwel met inachtneming van hygiëne en efficiëntie.

Weet je, Pak Jos, je hebt me verteld over de PUM, de organisatie die Nederlandse experts stuurt om te adviseren bij de inrichting van een indoors-palingkwekerij. Ik zal zo snel mogelijk een verzoek daartoe doen aan Agung Irianto, de lokale PUM-vertegenwoordiger te Bandung. Als hij vindt dat het verzoek leidt tot een concreet resultaat, stuurt hij het verzoek door naar het PUM-bureau in Den Haag. Hier wordt onder de zich aangemelde experts een passende 'match' gezocht'. Pak Sukar sprak dit in het Indonesisch, gemengd met woorden in het Nederlands.

Ten onrechte werd in het eerdere artikel over de palingkwekerij van Pak Sukar Sam-sudi vermeld dat de opbrengstprijs van 1 kilo paling *A. bicolor* 100 euro zou zijn. Dit is 12-15 dollar per kilo af kwekerij.

Referenties

- J. Scheerboom. Kabayaki en Unagi uit Java. AQUAcultuur, 28, 3 (2013)
- J. Scheerboom. Op Java begint men nu ook te begrijpen wat moderne visteelt inhoudt: ... werk aan de winkel! AQUAcultuur, 26, 1 (2012)